

Георги Карасимеонов (Ред.)

БАРОМЕТЪР

Политическите партии в България

Година 13, брой 2
Април - Юни 2013

- Политическата ситуация през изминалото тримесечие беше особено динамична и напрегната. Тя мина под знака на състоялите се на 12 май парламентарни избори. Предизборната кампания бе изключително изострена и белязана от редица скандали.
- Правителството на Орешарски стартира с най-ниските нива на доверие за целия период след демократичните промени в страната. Изборите регистрираха най-ниската избирателна активност, а близо 25% от избирателите нямат парламентарно представителство поради това, че подкрепените от тях по-малки партии не успяха да преодолеят избирателната бариера. Новите протести в страната след пропадналия избор на Делян Пеевски за ръководител на ДАНС засилват политическото напрежение.
- БСП прие мандата да състави правителство и по този начин се натовари с голяма отговорност да подкрепи правителство на малцинството в трудна и нестабилна обществено-политическа ситуация. Скандалът „Пеевски“ и последвалите протести се отразяват крайно негативно на доверието в партията и нейния лидер Станишев. Напрежението в партията расте, а нейните членове и симпатизанти са силно разколебани.
- ДПС получи сериозно присъствие със свои представители в кабинета на Орешарски – не само на ниво министри, но и на ниво зам.-министри и областни управители. Опитът Делян Пеевски да бъде назначен за шеф на ДАНС, който е народен представител от ДПС, засили негативните настроения към партията.

СЪДЪРЖАНИЕ

1. Политическата ситуация.....	2
2. Състояние и развитие на партийната система	5
2.1. Тенденции в парламентарно представените политически партии.....	5
2.1.1. ГЕРБ.....	5
2.1.2. БСП.....	7
2.1.3. ДПС	8
2.1.4. „Атака“	9
3. Общественото мнение	10
4. Основни изводи и прогнози.....	11

1. Политическата ситуация

Политическата ситуация през изминалото тримесечие беше особено динамична и напрегната. Тя мина под знака на състояните се на 12 май парламентарни избори. Предизборната кампания бе изключително изострена и белязана от редица скандали.

Един от тях бе свързан със сигнал за подслушване на висши политици, бизнесмени, лидери на протестите и обществено активни граждани. Този сигнал бе изпратен до лидера на БСП Сергей Станишев, който той предостави на прокуратурата. Според сигнала главен виновник за подслушването е бившият вътрешен министър Цветан Цветанов.

Вследствие на внесеня сигнал прокуратурата образува четири досъдебни производства на бивши и настоящи директори в службата за технически операции в МВР. Проверката е установила, че са извършвани нарушения при ежедневната експлоатация на техниката, липсвал е контрол върху работата ѝ, както и регламент за поставянето на задачи и отчетането на членовете на екипа.

Скандалът с подслушванията се задълбочи допълнително, след като в медиите се появи запис на разговор между бившия министър-председател Бойко Борисов, бившия земеделски министър Мирослав Найденов и софийския градски прокурор Николай Кокинов. В разговора тримата обсъждат как бившият министър Найденов може да избегне обвинението за корупция и злоупотреба със служебно положение. След като този разговор стана обществено достояние чрез медиите, тримата бяха привикани за даване на обяснения. Николай Кокинов бе изслушан от Върховната касационна прокуратура, след което подаде оставка.

В деня преди изборите в т.нар. ден за размисъл прокуратурата и агенти на ДАНС влязоха по сигнал в печатницата „Мултипринт“, която печата бюлетините за из-

борите. Там бяха открити над 400 хиляди допълнителни бюлетини, които надхвърлят обявения в закона тираж. Това доведе до реакция от страна на всички партии, които изразиха своите позиции по случая. Тези действия предизвикаха партия ГЕРБ да обяви, че е нарушена забраната за агитация в деня за размисъл и че изборите са опорочени. Централната изборителна комисия обаче обяви, че не са правени призови за пряка агитация и законът не е бил нарушен.

Партийните лидери взаимно се обвиниха в опити за дестабилизация на страната и подготовка на фалшификация на изборните резултати. През юни прокуратурата излезе със становище, че бюлетините са били 480 хиляди и са били предназначени за всички многомандатни изборителни райони в страната, както и за чужбина. До няколко месеца ще бъде готова и експертната по казуса колко от тези бюлетини са били брак и дали е имало приготвени такива за манипулация на вота.

На 12 май бяха проведени предсрочни парламентарни избори. Малко повече от половината избиратели използваша правото си на глас. ЦИК отчете изборителна активност 51,33%. Най-висок резултат получи партия ГЕРБ – 30,54%. На второ място се нареди Коалиция за България с 26,61%, следвана от Движението за права и свободи с 11,31% и „Атака“ със 7,30%. От новия състав на Народното събрание отпаднаха ДСБ-БДФ (2,92%), Народният фронт за спасение на България (3,71%) и Движение България на гражданите (3,35%).

Оценката на мисиите на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (ОССЕ) и Парламентарната асамблея на Съвета на Европа (ПАСЕ) не беше еднозначна. Според техните коментари изборите са били добре организирани, но се е наблюдавала висока степен на недоверие от гражданите към основните политически институции в страната.

От организацията „Прозрачност без граници“ оценяват, че т.нар. контролиран

вот на изборите е повлиял на избора на 18,68% от избирателите. Според нейните експерти най-големият проблем отново е бил слабата подготовка на редица членове на секционните избирателни комисии.

Парламентарните избори от 12 май 2013 г. бяха съпроводени от още един прецедент. Партията, спечелила най-много гласове, обяви, че ще иска касиране на вота. Конституционният съд допусна за разглеждане делото за касиране на изборите, внесено от 96 народни представители от ГЕРБ. Основното им обвинение е, че в деня за размисъл и в деня на изборите е била извършвана агитация, което е недопустимо по закон.

Националният фронт за спасение на България и РЗС поискаха касиране на изборите в Турция. Тяхната жалба до Конституционния съд беше внесена от депутатите на ГЕРБ.

Новото, 42-ро Народно събрание беше свикано в кратки срокове. За председател на парламента бе избран Михаил Миков от БСП, а за негови заместници Мая Манолова (БСП) и Христо Бисеров (ДПС). ГЕРБ отказа да се включи в ръководството на парламента, защото като най-голяма парламентарна група е трябвало за получи поста председател на парламента.

След обявяването на резултатите от изборите президентът Росен Плевнелиев обяви, че ще положи усилия за възможно най-бързо съставяне на правителство, като проведе срещи с четирите парламентарно представени партии. Спечелилата най-много гласове партия ГЕРБ обаче остана в изолация, след като лидерите на другите три партии – БСП, ДПС и „Атака“ – обяха, че няма да подкрепят правителство, съставено от нея. Това доведе до бързо връщане на мандата и връчването му на лидера на втората парламентарно представена партия – БСП. Сергей Станишев предложи на президента Росен Плевнелиев да възложи проучвателен мандат за съставяне на правителство на Пламен

Орешарски, въпреки че в парламента двете парламентарни групи – на ДПС и БСП, имат само 120 места, с едно по-малко от необходимото мнозинство, и ще трябва да зависят от гласовете на „Атака“.

В края на май бе гласуван кабинетът „Орешарски“. Нужният глас за образуване на кворум бе даден от лидера на партия „Атака“ Волен Сидеров. Представителите на ГЕРБ обвиниха другите три партии в парламента в създаването на нова тройна коалиция, която според тях е безпринципна. Своята подкрепа за правителството дадоха БСП и ДПС, „против“ гласуваха депутатите на ГЕРБ, а „Атака“ не участва в гласуването.

Новият Министерски съвет на България е в състав: министър председател – Пламен Орешарски (министър на финансите по време на правителството на Тройната коалиция); заместник министър-председател и министър на правосъдието Зинаида Каменова (оглавява представителството на Европейската комисия в София); заместник министър-председател и министър на вътрешните работи – Цветлин Йовчев (бивш шеф на ДАНС и началник на кабинета на президента Плевнелиев); министър на външните работи – Кристиан Вигенин (евродепутат от Левицата); министър на финансите – Петър Чобанов (бивш председател на Комисията за финансов надзор до юни, 2010 г.); министър на отбраната – Ангел Найденов (депутат от Коалиция за България); министър на икономиката и енергетиката – Драгомир Стойнев (депутат от Коалиция за България); министър на труда и социалната политика – Хасан Адемов (четири пъти народен представител от квотата на ДПС); министър на инвестиционното проектиране – Иван Данов (преподавател); министър на земеделието и храните – Димитър Греков (ректор на Пловдивския аграрен университет); министър на регионалното развитие – Десислава Терзиева (директор на Дирекция „Стратегическо развитие и координация“ в Министерски съвет от 2011 г.); министър на

транспорта, информационните технологии и съобщенията – Данаил Папазов (шеф на пристанище Варна в продължение на десет години, назначен в мандата на НДСВ); министър на околната среда и водите – Искра Михайлова-Копарова (депутат от ДПС); министър на здравеопазването – Таня Андреева-Райнова (депутат от 42-рото Народно събрание от квотата на Коалиция за България); министър на образованието и науката – Анелия Клисарова (депутат от КБ); министър на културата – Петър Стоянович (бивш член на СДС, бивш председател на Движение „Гергьовден“ и един от учредителите на партията на Меглена Кунева „България на гражданите“); министър на младежта и спорта – Мариана Георгиева (бивш парламентарен сътрудник на лидера на ДПС Лютви Местан). Бяха назначени и 17 заместник-министри. Петима от тях са свързани с ДПС, шестима с БСП, а останалите са експертни фигури. В последващия период за заместник министър-председатели бяха назначени Цветлин Йовчев и Даниела Бобева.

Правителството на Орешарски обяви своите основни приоритети в документ, озаглавен „Национални приоритети на програмното правителство. Държавност, развитие, справедливост“. В плана се посочва, че са необходими спешни мерки за стабилизация и полагане основите на един по-устойчив модел за възстановяване на икономическото развитие, за институционално укрепване и за заздравяване на демократичните принципи. Според намеренията, заложи в плана, едни от първите стъпки на правителството ще бъдат в посока на недопускане на ново увеличение на цената на електроенергията, погасяване на натрупаните задължения на държавата към бизнеса в рамките на 3 месеца, пълна ревизия на дейността във всички сфери на държавното управление и предприемане на законови мерки и действия за санкциониране на допуснатите нарушения.

Още първата точка от мерките за координиращата и регулираща роля на държавата в икономиката предвижда стартиране на 10-годишна програма за реиндустриализация на икономиката. Тази мярка, както и някои други от плана „Орешарски“ отговарят на препоръките в последния доклад на МВФ за България от април тази година.

Като плюсове на този план могат да бъдат отбелязани акцентите в областта на укрепване на пазара на труда. Има мерки, насочени към засилване на връзката между образованието и пазара на труда, промени в регулациите, които да позволяват различни форми на гъвкава заетост, стимулиране на инвестиции и в отрасли, където се наемат хора с по-ниска квалификация.

Особено важно е и потвърждението, че няма да има промени в данъците и че страната ще запази валутния борд.

Една от първите стъпки на новото правителство бе да инициира реформи в службите ГДБОП и ДАНС. Предложението е да бъде създадена отделна Държавна агенция „Технически операции“, която ще се занимава с досегашната дейност на СДОТО – подслушване и следене. Тя трябва да бъде самостоятелна структура към Министерския съвет. Това наложи внасяне на законопроект за изменение на Закона за специалните разузнавателни средства (СРС). Допълнително се предлага и възстановяване на създаденото в края на мандата на Тройната коалиция и разформировано от правителството на ГЕРБ Национално бюро за контрол на СРС-тата.

На първо четене бяха приети и промени в Закона за ДАНС. Реформата на новите управляващи ще върне разследващите функции на ДАНС, които ѝ бяха отнети след идването на ГЕРБ на власт през 2009 година. Освен това МВР ще се освободи от ангажиментите си по противодействието на тежката и организирана престъпност, защото ГДБОП се прехвърля

към ДАНС. С новите промени бъдещият ръководител на ДАНС ще се избира от Народното събрание, а не както досега – с президентски указ след предложение на министър-председателя. Целта на тази промяна е ДАНС да бъде подложена на по-строг парламентарен контрол. Имаше редица критики от опозицията и граждански организации, че промените в закона са приети изключително бързо и без обществен дебат.

След направените промени парламентът избра за шеф на ДАНС депутата от ДПС Делян Пеевски. Това предизвика силна изненада и вълна от обществено недоволство. Пеевски е едни от медийните олигарси в страната, близък до шефа на Корпоративна търговска банка – Цветан Василев.

Пеевски бе избран с гласовете на БСП и ДПС. Депутатите от ГЕРБ бяха „против“, а тези от „Атака“ не взеха участие в гласуването. ГЕРБ прие декларация, в която обявиха, че започват консултации за предсрочни избори и свикване на Велико народно събрание за промяна на Конституцията.

Изборът на Пеевски доведе и до допълнително нарастване на вътрешното напрежение в БСП. Според по-крайни оценки в БСП избора на Делян Пеевски е политическо самоубийство за левицата. Вътрешнопартийната опозиция започна да обмисля действия за сваляне на Сергей Станишев от лидерския пост.

Президентът Росен Плевнелиев настоя Народното събрание да преразгледа решението си за избор на нов шеф на ДАНС. Той заяви, че процедурата по избора е била далеч от поетия пред него ангажимент за прозрачност и не одобрява избор без никакъв дебат, без обосновка, без концепция. Президентът добави, че кредитът му на доверие към правителството е изчерпан и свиква Консултативния съвет за национална сигурност. Той подчерта, че не оттегля напълно своята

подкрепа от управляващите, а че ще гледа „под лупа“ всички техни инициативи.

Изборът на Делян Пеевски предизвика нова серия от протести в страната. Над 55 хиляди души подкрепиха протеста в една от социалните мрежи, а в София пред сградата на Министерския съвет и парламента се събраха около 10 хиляди души (и стигнаха до 15 хиляди в третия ден на протеста). Само няколко месеца след края на предишните протести хората отново излязоха на улицата с искания за преразглеждане на избора за шеф на ДАНС и нови парламентарни избори. Протестиращите желаят не само оставка на правителството Орешарски, но и промяна в изборния кодекс.

Освен в София на протест излязоха още в Пловдив, Варна, Пазарджик, Велико Търново, Кърджали, Сливен, Шумен.

Вследствие на протестите Делян Пеевски излезе с официална позиция, че е готов да приеме решение на НС, което да отмени избора му за шеф на ДАНС. Премиерът Орешарски прие решението на Делян Пеевски да се оттегли от поста си. Министър-председателят обяви, че ще търси обществен консенсус при избор на кандидатура за нов шеф на ДАНС и започва срещи с представители на протестиращите.

2. Състояние и развитие на партийната система

2.1. Тенденции в парламентарно представените политически партии

2.1.1. ГЕРБ

ГЕРБ спечели най-много гласове на проведените парламентарни избори и получи 97 депутатски места.

Първото изявление на лидера на парламентарната група Бойко Борисов по време на откриването на парламента потвърди желанието на ГЕРБ да внесе в Конституционния съд искане за касиране

на изборите. Той обаче обеща подкрепа на новото правителство по отношение на приоритетни мерки, както и за всички важни закони за държавата.

Първите стъпки, които ще предприеме ГЕРБ в новия парламент според обръщението на нейния лидер, са предложения за замразяване на депутатските заплати, повишаване на майчинските от 240 на 310 лева, изработване на нов Кодекс на труда, приемане на Закон за средното образование.

ГЕРБ изпадна в изолация в 42-рото Народно събрание. Една от причините за това е подходът в управлението, който наложи партията през последните четири години, докато беше на власт. За този период опозицията беше игнорирана и се наложи остра конфронтация с нея. Сега новото управляващо мнозинство от БСП и ДПС налагат същия подход към ГЕРБ. Бившите управляващи обвиниха БСП и ДПС в реваншизъм.

За председател на парламентарната група бе избран бившият министър-председател Бойко Борисов. Негови заместници са Димитър Главчев, Искра Фидосова, Красимир Велчев и Цветан Цветанов.

ГЕРБ отказа да номинира кандидат за зам.-председател на Народното събрание, както и да участва в работата на временната комисия по изработване на правилник за организацията и дейността на Народното събрание. На този етап партията отказва да посочи свои представители в постоянните парламентарни комисии.

На няколко пъти парламентарната група на ГЕРБ напускате пленарната зала на Народното събрание, което доведе до падане на необходимия кворум за провеждане на заседание и по този начин работата на парламента бе блокирана.

След избора на Делян Пеевски за директор на ДАНС и последвалите протести, ГЕРБ заявиха, че напускат Народното събрание и поемат път към предсрочни парламентарни избори. Лидерът на пар-

тията Бойко Борисов заяви, че парламентарната група на ГЕРБ ще се върне в Народното събрание само когато парламентът започне работата по промени в изборния кодекс.

ГЕРБ бяха обвинени от БСП и ДПС в опит за организиране на протестите с цел да се дестабилизира държавата. Заместник-председателят на парламентарната група на ГЕРБ Цветан Цветанов категорично заяви, че партията няма връзка с организирането на протестите.

Бившият министър на земеделието в правителството на ГЕРБ Мирослав Найденов на няколко пъти в медиите обвини Цветан Цветанов, че е подслушвал всички министри от кабинета на Бойко Борисов. Според Найденов за тежката изолация, в която е изпаднала партията, основна вина има Цветанов. Бившият министър на земеделието е на мнение, че отстраняването на Цветанов от ГЕРБ е единственият начин партията отново да излезе единна и консолидирана. Ако това не се случи, според него тя неминуемо ще се разцепи.

След изборите се прояви напрежение в местните структури на ГЕРБ. В началото на юни партийните лидери в Пловдив и Стара Загора подадоха оставка. Георги Игнатов и Недялко Недялков обявиха, че не са съгласни с водената от ръководството политика. Недялков заяви, че в партията има разцепление, което в бъдеще ще се засилва, ако Цветан Цветанов не бъде отстранен. Това доведе до изключването на Недялков от партията. Напрежение имаше също и във Варна и Ловеч.

Общинската организация на ГЕРБ в Петрич изпрати писмо до лидера на партията Бойко Борисов, в което заяви, че е загубила вяра, че ГЕРБ е партия на „свободата, отговорността и справедливостта“. В писмото местните структури на ГЕРБ в областта обвиняват Цветан Цветанов в авторитаризъм, а областното ръководство - в дистанциране от партийните проблеми. Според членовете на ГЕРБ в Петрич, в областната органи-

зация на партията в Благоевград има сериозно напрежение, което може да доведе до разцепление в партията, ако подходът, наложен от Цветанов, не бъде възпрепятстван. Според тях това може да стане единствено чрез оставката му.

На проведена среща в края на юни представители на всички областни структури на ГЕРБ настояха за промяна на ръководството. След срещата събралите се членове на партията излязоха с открито писмо срещу заместник-председателя на партията Цветан Цветанов, депутатата Искра Фидосова и организационния секретар Цветомир Паунов.

Двама от учредителите на ГЕРБ - Иван Петров, бивш депутат от Хасково, и Павел Димитров – бивш областен координатор на ГЕРБ във Варна, отправиха искане към Бойко Борисов да отстрани Цветан Цветанов и Искра Фидосова от парламентарната група, в противен случай „партията ще изчезне“. Павел Димитров обясни, че това, което са написали в отвореното писмо, е обсъждано на две срещи с лидера на ГЕРБ. По думите на Димитров напрежението в ГЕРБ е дошло от начина, по който били направени кадровите промени в местните структури. Недоволните от Цветанов твърдят, че ако не бъдат изпълнени представените исканията, ще бъде подкрепено създаването на нов партиен проект в дясно-центристкото пространство.

След проведени спешни срещи по места Бойко Борисов успя да тушира частично напрежението в партията.

2.1.2. БСП

Парламентарната група на Коалиция за България се състои от 84 народни представители. За неин председател бе избран лидерът на БСП Сергей Станишев. Заместник-председатели са Александър Паунов, Атанас Мерджанов, Димчо Михалевски, Дора Янкова, Корнелия Николова, Петър Курумбашев, Спас Панчев и Янаки Стоилов.

При откриването на 42-рото Народно събрание лидерът на БСП Сергей Станишев заяви, че ГЕРБ е само „математически“ победител от изборите. Той обвини бившите управляващи, че са създали два свята – виртуален, в който са залъгвали хората с определени успехи в управлението, и реален, в който според Станишев хората изнемогват от бедността. Той обвини ГЕРБ, че не желае да решава съществуващите проблеми в държавата и са я довели до най-тежкото положение от началото на прехода насам.

Станишев заяви, че БСП ще работи за програмно правителство, което да възстанови държавността, да направи реформи в икономиката, да преодолее пропастта между държавата и гражданите.

Процеси на разногласие в БСП започнаха още при връчването на мандата за съставяне на правителство и станаха особено видими по време на подбора на министри и заместник-министри. Критичните настроения към лидера бяха провокирани от липсата както на прозрачност в кадрването, така и на ясна програма. Тази тенденция допълнително се усили след обявяването на избора за постове на заместник-министри. Социалистите показаха своето недоволство от незачитането на мнението им при обсъждането на имена за ключови държавни постове.

Нарасналото несъгласие с лидера на партията Сергей Станишев се изостри особено много след избирането на Делян Пеевски за шеф на ДАНС. Депутатът от БСП Георги Кадиев заяви, че след острата обществена реакция срещу това политическо решение Сергей Станишев трябва да подаде оставка, за да продължи да съществува левицата. Той смята, че с издигането на тази кандидатура са били подведени всички избиратели на партията. Кадиев призова за спешно свикване на Национален съвет на БСП, на който всички местни ръководства на партията да излязат с позиция по случая.

Районният съвет на БСП в район „Витоша“ (София) прие декларация, с която поиска оставката на лидера на партията и на ръководеното от него Изпълнително бюро.

От своя страна Сергей Станишев каза, че няма намерение да подава оставка, макар да определи като политическа грешка назначаването на Делян Пеевски на поста за шеф на ДАНС.

В средите на БСП бе инициирана подписка, която да насрочи конгрес на партията за смяна на лидера ѝ. Бившият президент Георги Първанов заяви, че БСП се нуждае от спешна промяна. Според него ръководството на партията води недалновидна политика, която поставя на изпитание бъдещето на партията и нейния облик. Първанов счита, че партията трябва да направи обстоен анализ както на кадровата си политика, така и на политиките, които тя се стреми да реализира. Първанов разкритикува формата на новото управление – главно поради това, че не са ясни принципите, според които то се формира, и начините на вземане на решения в него.

Силни критики към политиката на Станишев отправиха Румен Петков, Татяна Дончева, Стефан Данаилов, Кирил Добрев, Георги Кадиев, някои от които също поискаха оставката на партийния лидер.

На проведеното заседание на Националния съвет на БСП след бурни дискусии Станишев и Изпълнителното бюро получиха „вот на доверие“ от мнозинството от членовете.

В разгара на протесите в София се проведе конференция на Партията на европейските социалисти. На форума присъстваха председателят на Европейския парламент Мартин Шулц и председателят на групата на социалистите и демократите в ЕП – Ханес Свобода. И двамата дадоха своята подкрепа за Сергей Станишев като лидер на ПЕС и изразиха увереност, че кабинета на Орешарски ще се справи с трудната ситуация и ще направи необходимите за страната реформи.

2.1.3. ДПС

Парламентарната група на ДПС в 42-рото Народно събрание се състои от 36 народни представители. За неин председател бе избран Лютви Местан, а за заместник-председатели Алиосман Имамов, Йордан Цонев, Камен Костадинов, Нигяр Джафер, Тунчер Кърджлиев.

Председателят на парламентарната група на ДПС Лютви Местан заяви в словото си при откриването на Народното събрание, че това е първият парламент, в който няма да доминира „една месианска личност“. Той изказа предпочитанията на партията за експертно-политически кабинет и призова Бойко Борисов да върне максимално бързо проучвателния мандат, тъй като нито БСП, нито ДПС ще подкрепи правителство на ГЕРБ.

Местан заяви още, че основната цел на новото мнозинство е възстановяване на парламентарната демокрация в страната, върховенството на закона и ревизиране на управлението на ГЕРБ.

Въпреки заявките за формирането на програмно и експертно правителство в кабинета на Орешарски влязоха редица политически фигури. ДПС бяха обвинени от опозицията в лицето на ГЕРБ, че имат прекалено голяма тежест в новия кабинет и че до голяма степен диктуват решенията в него, „извивайки ръцете“ на БСП.

В действителност ДПС получи редица места в правителството – не само на ниво министри, но и на ниво зам.-министри и областни управители. Близо три седмици бяха забавени назначенията на заместник-министрите и областните управители, една от причините за което са тежките преговори между БСП и ДПС.

ДПС получи и председателските места на ключови парламентарни комисии като: икономическата комисия, която ще се ръководи от Алиосман Имамов; по бюджет и финанси (Йордан Цонев); по правни въпроси (Христо Бисеров); по отбрана (Янко Янков); по здравеопазване (Нигяр Джафер);

по транспорт, информационни технологии и съобщения (Камен Костадинов).

Особено силни реакции предизвика назначението на Муса Палев от ДПС за областен управител на област Благоевград. Протестиращи блокираха сградата на областната администрация и не допуснаха Палев до кабинета си при встъпването му в длъжност. Той успя да отиде на работа след намесата на полицията, която му проправи път сред протестиращите.

Лютви Местан реагира остро на протестите в Благоевград и заяви, че така се създава етническо напрежение, защото реакцията срещу Муса Палев не е заради неговите професионални качества, а заради неговия етнически произход.

ДПС застана категорично зад избора на Делян Пеевски за шеф на ДАНС. Заместник-председателят на парламентарната група на партията Камен Костадинов заяви, че в ДПС не е имало никакви вътрешни противоречия относно избора му, а той е направен от БСП и премиера. ДПС са го подкрепили, тъй като той е темен дългогодишен колега, макар и не член на партията.

След началото на протестите срещу назначението на Пеевски от ДПС заявиха, че са направили политическа грешка, като не са отчели тази обществена реакция.

2.1.4. „Атака“

Резултатите от изборите превърнаха националистите от „Атака“ в партия, от която ще зависи стабилността на новото парламентарно мнозинство. „Атака“ е представена с 23 депутати в Народното събрание. Председател на парламентарната група стана лидерът на партията Волен Сидеров. Негови заместници са Десислав Чуколов, Павел Шопов и Станислав Станилов.

„Атака“ е в трудна ситуация – от една страна, партията пое курс към силна критика и противопоставяне на доскоро управляващите от ГЕРБ, от друга – националистите на Сидеров подкрепят нефор-

мално правителството на БСП и ДПС. Сидеров дори лично осигури необходимия един глас за кворума при гласуването на кабинета на Орешарски.

Основно предизвикателство пред партията е как ще обяснят на своите избиратели подкрепата, която дават за правителство, в което участва ДПС – партията, която през всичките години от съществуването на „Атака“ е неин идеен и политически противник.

Това доведе до ситуация, при която „Атака“ търси пътища, чрез които да обясни тази своя нова роля. Лидерът на партията подчерта, че няма да подкрепи правителство на ГЕРБ, но няма да даде своя глас и за това на Орешарски. В своето обръщение при откриването на 42-рото Народно събрание Сидеров посочи като основни приоритети на партията промени в Закона за енергетиката, борба с корупцията и изгонване на чуждите монополи. За пореден път се открие неговата популистка реторика, свързана с предложението за увеличаване на минималната работна заплата на 1000 лева, а на минималната пенсия – на 500 лева, – идеи, които не са състоятелни с оглед реалната икономическа ситуация в страната.

Сидеров заяви, че ще бъде постоянен коректив на управлението и ще наблюдава всички депутати дали се грижат за интересите на народа.

Отриването на 42-рото Народно събрание бе съпътствано със скандално поведение на депутатите от „Атака“. Националистите не уважиха със ставане на крака химна на ЕС, а Сидеров в речта си отправи груби думи към присъстващите на тържествената церемония посланици на европейски държави. Скандалното поведение на лидера на „Атака“ продължи и след края на заседанието, когато той нападна словесно журналист от телевизията на своя конкурент за националистическия вот – Валери Симеонов, лидер на Националния фронт за спасение на България.

Скандално поведение Сидеров прояви и по време на заседанието на Консултативния съвет за национална сигурност при президента, когато отправи груби обиди към Росен Плевнелиев и лидера на ГЕРБ Бойко Борисов. Стигна се дотам президентът да прекъсне заседанието за 15 минути, за да бъдат охладени страстите.

Въпреки своето провокативно и скандално поведение Волен Сидеров оглави Комисията по корупция и парламентарна етика в 42-рото Народно събрание с главовете на БСП и ДПС.

Позицията на Волен Сидеров за протестите след избора на Пеевски бе категорична – според него те са политически организирани. Като главни виновници за това той посочи ГЕРБ, както и хора, близки до Иван Костов и Меглена Кунева.

Като цяло след изборите лидерът на „Атака“ Волен Сидеров трябваше да обяснява своите ходове, тъй като имаше непрекъснато съмнение за задкулисна сделка с БСП и ДПС. Сидеров категорично отрече твърденията на ГЕРБ за създаване на нова тройна коалиция.

Следствие от създадалата се ситуация около „Атака“ е нарастването на напрежението в редиците на партията. Много от структурите ѝ в страната поискаха оставката на Сидеров.

3. Общественото мнение

Изборът на Делян Пеевски за председател на ДАНС изостри общественото недоволство. Това носи трайни негативни последици за правителството и мнозинството, което го излъчи. Проучване на Алфа Рисърч показва, че 85% от българите подкрепят протестите срещу избора на Делян Пеевски за председател на ДАНС, а 71% - срещу назначените областни управители в Пловдив и Благоевград.

По отношение на исканата оставка на правителството на Пламен Орешарски обаче има разделение на мненията – 50% от

анкетираният подкрепят идеята за оставка на кабинета, а 43% - не я подкрепят.

39% гражданите считат, че действията на правителството досега са принципни и в полза на обществото, а 53% смятат, че са в интерес на определени икономически кръгове.

В резултат на скандала с избора на Пеевски за шеф на ДАНС парламентарните партии бързо губят доверието на своите поддръжници. Най-сериозни негативи търпят БСП и „Атака“. 32% от симпатизантите на БСП и 40% от тези на „Атака“ са разочаровани от действията на техните партии. Макар и в по-малка степен, спад на доверието се наблюдава и при ГЕРБ – с 16% са повече привържениците, загубили доверие в партията, отколкото по време на изборите.

Единственият политик, който увеличава доверието сред гражданите, е президентът Росен Плевнелиев. Неговият рейтинг бележи ръст с 12% - от 32% през март до 44% през юни. Лидерите на парламентарно представените партии са с относително ниско доверие. Бойко Борисов е с рейтинг 25%, следван от Сергей Станишев - 21%, Лютви Местан - 9%, и Волен Сидеров - 5%.

Българският еврокомисар Кристалина Георгиева се ползва с традиционно високо доверие – 61% положителни оценки и 10% - отрицателни.

Отношението към органите на съдебната власт остава в рамките на познатите нива от около 10-12% доверие и 45-48% недоверие. Главният прокурор Сотир Цацаров обаче печели три пъти по-високо доверие, отколкото оглавяваната от него институция. Проучването на Алфа Рисърч показва, че за пръв път представител на този пост се ползва с повече доверие, отколкото недоверие. 31% от анкетираният оценяват положително неговата работа, 24% - отрицателно, 45% от анкетираният нямат мнение.

Проучването на Алфа Рисърч изследва и нагласите относно огласената от правителството на Орешарски програма. Най-високо одобрение срещат социалните мерки. Около 80% одобряват и очакват увеличаване на помощите за отглеждане на дете и за социално слабите, индексиранието на пенсиите с темповете на инфлацията, реформа в сектор „Енергетика“ и регулиране цената на електроенергията. Мерките в подкрепа на малкия и средния бизнес се одобряват от около 50% от анкетираните.

По отношение на бъдещето на кабинета преобладават песимистичните прогнози. Едва 18% от анкетираните смятат, че правителството ще изкара пълен мандат, 20% са на мнение, че то ще се задържи на власт една година, а 37% - само няколко месеца.

4. Основни изводи и прогнози

1. Последните събития в страната показват, че България се намира в политическа криза. Правителството на Орешарски стартира с най-ниските нива на доверие за целия период след демократичните промени. Изборите регистрираха най-ниската избирателна активност, а близо 25% от избирателите нямат парламентарно представителство поради това, че подкрепените от тях по-малки партии не успяха да преодолеят избирателната бариера.

Новите протести след избора на Делян Пеевски за председател на ДАНС засилват политическото напрежение и страната е изправена пред задълбочаването на политическата криза. Съмнения за задкулисни договорки при формирането на правителството още повече намаляват изначално ниското доверие към него.

Евентуална оставка на правителството и нови предсрочни парламентарни избори още повече ще задълбочат политическата и икономическата криза, защото страната се нуждае от работещ

парламент и правителство, които да проведат важни и неотложни реформи за съживяване на икономиката и ограничаване на социалните последици от кризата. Безработицата, липсата на инвестиции и обедняването на населението са основните рискове пред страната, които могат да имат тежки социални и политически последици. На този етап отношенията между управляващи и опозиция са силно конфронтационни и това допълнително спъва осъществяването на неотложните за страната реформи.

2. ГЕРБ спечели изборите, но изпадна в изолация след тях. Партията не призна изборните резултати и ги обжалва пред Конституционния съд. Въпреки заявените намерения на Бойко Борисов, че партията ще бъде конструктивна опозиция, още от началото на работата на 42-рото Народно събрание депутатите от ГЕРБ бойкотират работата на парламента. Затова способства и силно конфронтационния тон и поведение, който наложиха останалите парламентарни групи. От вътрешнопартийна гледна точка ГЕРБ има интерес от нови избори, като счита, че ще спечели дивиденди от създалата се криза след пропадналия избор на Делян Пеевски.

От друга страна, ГЕРБ са изправени пред предизвикателството да овладеят вътрешнопартийното напрежение, което се разраства и може да доведе до разцепление в партията. Редица местни структури настояват за оставките на Цветан Цветанов и Искра Фидосова – обвинени в авторитарен и деструктивен стил на работа.

За пръв път от създаването на партията Цветан Цветанов е в дефанзивна позиция. Повдигнатите му обвинения от прокуратурата за незаконното подслушване поставят на изпитание неговото политическо бъдеще. На този етап Борисов не желае да се разграничи от Цветанов. Ако продължи напрежението в партията обаче, Борисов може да предприеме този ход, за да запази нейното единство.

3. БСП прие мандата да състави правителство и по този начин се натовари с голяма отговорност да състави правителство на малцинството в трудна и нестабилна обществено-политическа ситуация. Скандалът „Пеевски“ и последвалите протести се отразяват крайно негативно на доверието в партията и нейния лидер Станишев. Напрежението в партията расте, а нейните членове и симпатизанти са силно разколебани. Вътрешнопартийната опозиция поиска оставката на Станишев. Засега той получи доверие от Националния съвет, но при оставка на правителството и предсрочни избори лидерското му място ще бъде под въпрос. От евентуални предсрочни избори най-големият губещ ще бъде по всяка вероятност БСП.

4. ДПС получи сериозно присъствие със свои представители в кабинета на Орешарски – не само на ниво министри, но и на ниво зам.-министри и областни управители. Назначението на Делян Пеевски, който е народен представител от ДПС, засили негативните настроения към партията. Отново на дневен ред излезе острата анти ДПС реторика. За това способства напрежението в определени области на страната като Пловдив и Благоевград, където част от гражданите се противопоставиха на назначенията за областни управители, представители на ДПС.

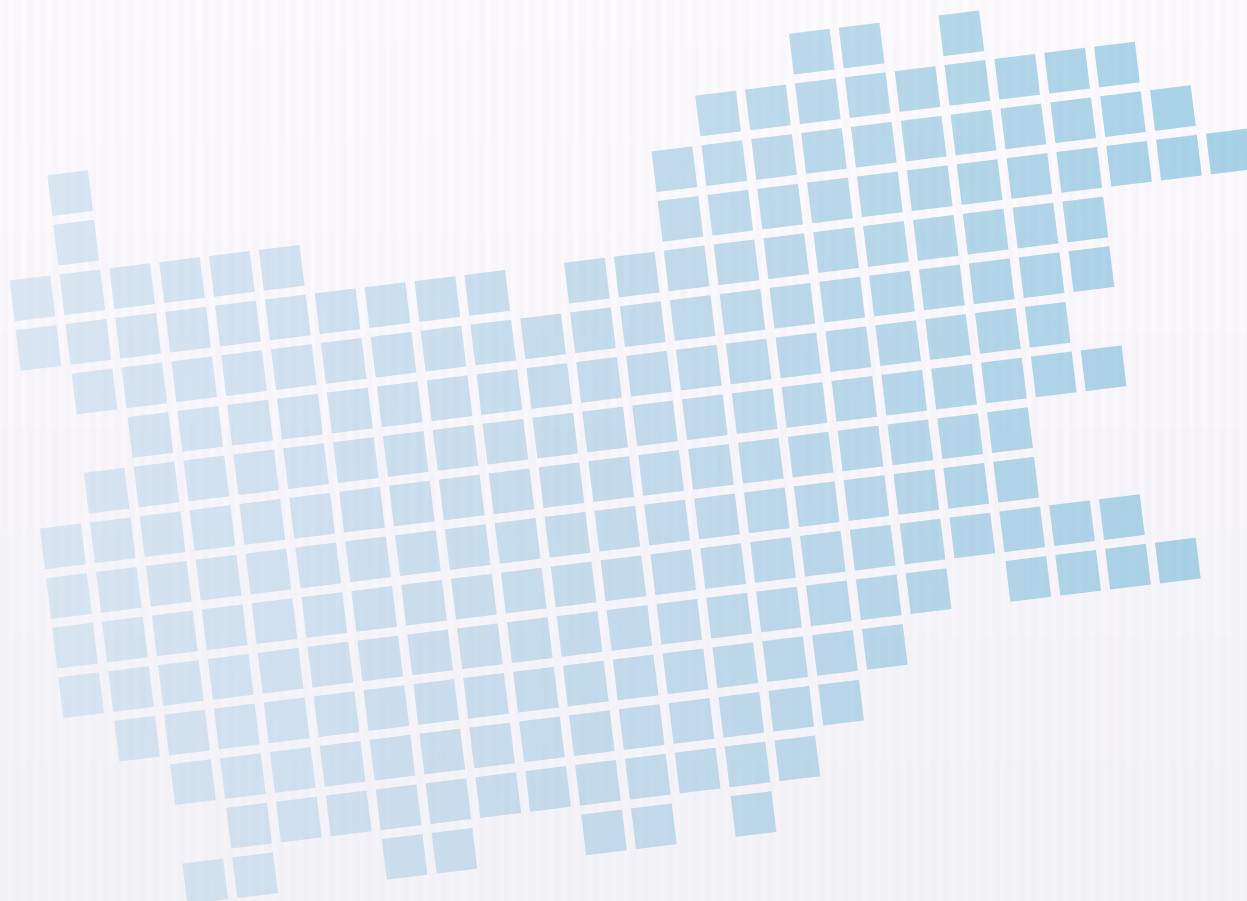
5. Правителството на Орешарски стана възможно с неформалното съдействие на „Атака“. Основен проблем пред партията е как да обясни на своите избиратели подкрепата за правителство, в което участва ДПС. А това е партията, която „Атака“ критикува традиционно от началото на своето създаване. Поведението на лидера засили недоволството към Волен Сидеров и редица структури на партията вече поискаха неговата оставка. Основен конкурент на „Атака“ за националистическия вот е Националният фронт за спасение на България, ръководен от Валери Симеонов. Малко не достигна на тази партия да прескочи 4-процентната бариера, но на едни нови предсрочни избори тя се очертава като основния политически субект, който може да привлече разочарованите от Сидеров националисти.

6. Извънпарламентарната опозиция, предимно партиите от традиционната десница, които не успяха да влязат в парламента, полагат усилия за обединение. ДСБ, Движение „Партия на гражданите“ и други по-малки партии от дясното пространство се стремят да създадат нов десен блок. Те подкрепят оставката на правителството и се надяват при едни нови предсрочни избори да влязат в парламента. Същевременно различията между тях са значителни и подобно обединение ще е трудно осъществимо.

За редактора:

Професор, доктор на философските науки, Георги Карасимеонов е преподавател в СУ „Св. Климент Охридски“, директор е на Института за политически и правни изследвания и главен редактор на списание „Политически изследвания“. От 1991 до 1998 г. е председател на Българската асоциация за политически науки.

Контакт: ipls@dir.bg

Издател

Фондация Фридрих Еберт
Бюро България
ул. Княз Борис I 97
1000 София, България
Отговорен редактор:
Регине Шуберт, директор

Заявки

e-mail: office@fes.bg

Използването с търговска цел на всички издадени от Фондация Фридрих Еберт (ФФЕ) публикации не е позволено без писменото съгласие на ФФЕ.

Всички текстове са достъпни онлайн

www.fes.bg

Мненията, изразени в тази публикация, принадлежат на автора/авторите и не отразяват непременно позицията на Фондация Фридрих Еберт.